

Шелехов К.В.

к.т.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»

Данилюк Д.М.

студент ФММ НТУУ «КПІ»,

ДОСЛІДЖЕННЯ РИЗИКІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НАСК «ОРАНТА» ТА ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Робота присвячена дослідженню ризиків господарської діяльності підприємства НАСК «Оранта», які виникають в процесі утворення ризиків в діяльності страхових компаній. В статті проаналізовано стан страхової компанії НАСК «Оранта», запропоновано класифікацію ризиків діяльності страхових компаній, а також оцінення збитків. За результатами проведеного аналізу, розроблено заходи щодо мінімізації ризиків господарської діяльності підприємства. Проведені в дослідженні розрахунки на основі яких був зроблений аналіз і розроблені шляхи мінімізації ризиків, які несуть суттєве практичне значення для господарської діяльності конкретного підприємства і пропонується до впровадження.

Ключові слова: ризики, страхова компанія, рентабельність, прибуток, страховий ризик, мінімізація ризиків.

Вступ. Актуальність дослідження обумовлена тим, що у сучасних умовах звичайним підприємствам та фізичним особам зменшити їх ризики допомагають страхові компанії. Останні ж звертаються за допомогою до таких, як вони самі, тобто перестраховують прийняті на себе ризики в інших страхових компаніях. Отже, важливим елементом середовища, в якому діє страхова компанія є ризик. Зростаюча роль страхування в умовах ринку потребує посилення уваги до управління ризиком страховика, що дозволить певною мірою передбачити їхні наслідки, а відтак і фінансові витрати для відшкодування збитків.

Аналізуючи останні наукові роботи з цього питання, можна зазначити, що пошуком шляхів для розв'язання цієї проблеми займаються як українські, так і зарубіжні вчені, зокрема: М.В. Голованенко, Н.В. Гудима, О. Завада, І. Гордієнко та ін.

Постановка завдання. Метою роботи є з'ясування сутності ризиків та виявлення причин їх виникнення, які супроводжують діяльність страхових компаній, а також систематизація ризиків та заходів управління ними в діяльності страховиків.

Для досягнення даної мети були вирішені наступні завдання:

- здійснено класифікацію ризиків в страхових компаніях;
- розраховано показники рентабельності і прибутку страхової компанії;
- проведено аналіз впливу внутрішніх і зовнішніх чинників;

– розглянуто способи мінімізації ризиків в НАСК «Оранта»;

Результати дослідження. До доходів від страхової діяльності належать:

- зароблені страхові платежі (страхові внески, страхові премії);
- комісійні винагороди за перестраховання;
- частка від страхових сум і страхових відшкодувань, сплачених перестраховикам;
- повернуті суми із централізованих страхових резервних фондів;
- повернуті суми технічних резервів та інших незароблених премій, у випадках і на умовах, передбачених актами чинного законодавства.

Разом ці доходи складають валовий дохід страхової організації, основним джерелом якого є надходження від *страхових платежів*. При аналізі валового доходу вивчимо динаміку надходжень страхових платежів, оцінимовплив окремих факторів на їх приріст тощо. Такий аналіз необхідно проводити за видами страхування, видами ризиків та іншими ознаками (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка надходжень страхових платежів НАСК «ОРАНТА» за 1півріччя 2011 та 2012р. р., тис. грн.

Показник	Види страхування	Базовий період (2011)	Звітний період (2012)	Абсолютне відхилення, (ст.4-ст.3)	Темп зростання, %, (ст.4/ст.3) *100%
1	2	3	4	5	6
Надходження страхових платежів	Особисте страхування	10418,7	9182,2	-1236,5	88,1
	Майнове страхування	208775,5	151884,6	-56890,9	72,7
	Страхування відповідальності	5706,0	4119,0	-1587	72,2
	Обов'язкове страхування	149458,0	152677,0	3219	102,2
РАЗОМ		374372,2	317862,8	-56509,4	85,0

Згідно рейтингу страхових компаній InsuranceTop НАСК «ОРАНТА» посідає 1 місце у 2011 році і 3 місце у 2012 році.

Страхових платежів у 1 півріччі 2012 році порівняно з 1 півріччям 2011 року надійшло менше, особливо знизився обсяг платежів із майнового страхування.

До витрат страховика належать:

- виплата страхових сум і страхових відшкодувань;
- відрахування до централізованих страхових резервних фондів;

- відрахування у технічні резерви;
- витрати на проведення страхування;
- інші витрати, що включаються до собівартості страхових послуг.

Головним елементом витрат є виплати страхового відшкодування і викупних сум. Вивчимо їх динаміку в розрізі страхових ризиків, видів страхування, страхових організацій (табл.2).

Таблиця 2

Динаміка страхових виплат НАСК «ОРАНТА» за 1 півріччя 2011 та 2012 рр., тис. грн.

Показник	Види страхування	Базовий період (2011)	Звітний період (2012)	Абсолютне відхилення, (ст.4-ст.3)	Темп зростання, %, (ст.4/ст.3) *100%
Страхові виплати	Особисте страхування	3076,7	3836,8	760,1	124,7
	Майнове страхування	121399,9	95938,2	-25461,7	79,0
	Страхування відповідальності	330,0	568,4	238,4	172,2
	Обов'язкове страхування	43629,3	58721,8	15092,5	134,6
РАЗОМ		168468,4	159065,2	-9403,2	94,4

Згідно рейтингу страхових компаній InsuranceTop СК «ОРАНТА» посідає 3 місце по страховим виплатам у 2011 році і цієї позиції не змінює і в 2012 році.

Страхові виплати, як видно з таблиці знизилися, особливо зниження зазнало майнове страхування, а страхові виплати з обов'язкового страхування дещо підвищились, але загалом все таки результат менший ніж в 2009 році.

Прибуток і рентабельність є основними показниками фінансових результатів страхових організацій.

Розраховуються такі показники прибутку: прибуток страхової діяльності; балансовий прибуток; чистий прибуток; прибуток, що оподатковується. Прибуток від страхової діяльності визначається як різниця між валовими доходами та сумою витрат і відрахувань. Балансовий прибуток страхової організації дорівнює сумі прибутку від страхової діяльності та доходів (витрат) від нестрахової діяльності. Доходи (витрати) від нестрахової діяльності складаються з доходів, отримання від участі у діяльності суспільних підприємств, орендної плати, дивідендів за акціями, облігаціями та іншими цінними паперами, суми відсотків по депозитах та інших доходів, пов'язаних із нестраховою діяльністю.

Чистий прибуток і прибуток, який обкладається податком, розраховується за загальною методикою (табл. 3).

Показники прибутку НАСК «ОРАНТА» за 2011-2012 рр. тис. грн.

№ з/п	Показник	Рядок балансу	Базовий період	Звітний період	Абсолютне відхилення, (ст.5-ст.4)	Темп зростання, %, (ст.5/ст.4) *100%
1	2	3	4	5	6	7
1	Чистий дохід від реалізації продукції	Ф.2 р.035	548158	579700	31542	105,7
2	Собівартість реалізації продукції	Ф.2 р.040	(450310)	(390310)	-60000	86,7
3	Валовий прибуток/збиток (п.1 – п.2.)	Ф.2 р.050 (055)	97848	189390	91542	193,6
4	Прибуток/збиток від страхової діяльності	Ф.2 р.100 (105)	(207063)	19937	-187126	9,6
5	Прибуток/збиток від звичайної діяльності	Ф.2 р.170 (175)	(213219)	28901	-184318	13,6
6	Прибуток/збиток, що оподатковується	Ф.2 р.190 (195)	(236972)	8570	-228402	3,6
7	Чистий прибуток/збиток	Ф.2 р.220 (225)	(236972)	8570	-228402	3,6

Для оцінки прибутковості в страхуванні використовують кілька показників рентабельності: рентабельність страхових організацій; рентабельність страхової діяльності; рентабельність окремих видів страхування (табл.4).

Рентабельність страхової організації розраховується як відношення прибутку до власного капіталу. Рентабельність страхової діяльності обчислюється відношенням прибутку, отриманого від страхової діяльності, до суми витрат і відрахувань страхової організації. Розрахунок рентабельності за будь-яким видом страхування (коефіцієнт виплат) можна виконати шляхом порівняння прибутку, отриманого від відповідного виду страхування (страхового ризику), і страхової суми або суми страхових платежів за цим же видом страхування.

Рентабельність страхової організації є найзагальнішим показником порівняно з рентабельністю страхової діяльності, тому що перший показник відображає фінансові результати від як страхової, так і нестрахової діяльності.

Таблиця 4

Показники рентабельності за 2011-2012 рр. тис. грн.

№ п/п	Показники	Базовий період (2011)	Звітний період (2012)	Абсолютне відхилення, (ст.4-ст.3)	Темп зростання, %, (ст.4/ст.3) *100%
1	2	3	4	5	6
1	Надходження страхових платежів	374372,2	317862,8	-56509,4	85,0
2	Страхові виплати	168468,4	159065,2	-9403,2	94,4
3	Прибуток/збиток (п.1 – п.2.)	205903,8	158797,6	-47106,2	77,1
4	Рентабельність діяльності,%, (п.3/п.1) * 100%	55,0	50,0	-5,0	91,0
5	Чистий прибуток/збиток (Ф.2 р.220 (225))	(236972)	8570	-228402	3,6
6	Власний капітал (Ф.1 р.380)	775308	801922	26614	103,4
7	Рентабельність страхової організації (п.5/п.6) * 100 %	30,6	1,1	-29,5	3,6
8	Коефіцієнт виплат, % (п.2/п.1) *100 %	45,0	50,0	5,0	111,0

Зробивши аналіз фінансової діяльності страхової компанії можна зробити висновок, що чистий прибуток зменшився на 228402 т. грн., який в 2009р. становить 236972 т. грн., а в 2010 р. – 8570т. грн.

Власний капітал збільшився на 26614 тис. грн., у порівнянні з попереднім роком.

Рентабельність страхової організації має дуже суттєве зниження, а саме, в 2009 році становить 30,6%, а вже у 2010 році складає 1,1%.

Коефіцієнт виплат дещо збільшився, а саме на 5% у зрівнянні з 2009 роком і становить 50,0%.

Ризик як економічна категорія має безліч варіантів визначення. Це обумовлюється багатоаспектністю цього явища, а також ігноруванням його у чинному законодавстві.

Під страховим ризиком розуміють термін, який має такі основні значення:

1) імовірну подію чи сукупність подій, на випадок настання яких проводиться страхування;

2) ступінь небезпеки виникнення тієї чи іншої події, на випадок якої проводиться страхування;

2) конкретний об'єкт страхування;

3) розподілення між страховиком і страхувальником несприятливих економічних наслідків при настанні страхового випадку [22, с. 12].

Ефективне управління ризиками страхових компаній передбачає систематизацію причин їх виникнення з подальшою класифікацією ризиків у страховій діяльності (табл. 5). Такий підхід передбачає поділ ризикових причин у діяльності страхових структур на внутрішні і зовнішні.

Внутрішні причини – це ті фактори ризику, що походять із внутрішнього середовища функціонування страховика і, на які страхова компанія має безпосередній вплив. До таких чинників належать умисні чи неумисні помилки працівників компанії: андеррайтерів, актуаріїв, аварійних комісарів, страхових агентів тощо. Невірно розрахований страховий ризик, опрацьована статистика щодо вірогідності настання страхової події закладають помилки у подальші розрахунки та спричиняють виникнення різноманітних фінансових ризиків. Неточності, допущені при оцінюванні рівня страхового ризику, який бере на себе компанія, призводять до того, що сформовані нею страхові резерви можуть виявитись у майбутньому неадекватними взятим на себе зобов'язанням.

Зовнішні фактори ризику є незалежними або майже незалежними від діяльності страхової компанії. Їх вплив страховику складніше попередньо виявити та проконтролювати. Зовнішні ризикові чинники представлені діями конкурентів, ділових партнерів – перестраховиків та страхувальників, страхових посередників; законодавчими, політичними, природнокліматичними змінами, несприятливими змінами в інших сегментах фінансового ринку, зокрема банківського та інвестиційного.

Таблиця 5

Основні причини та види ризиків у страховій діяльності [4, с.258]

Причини виникнення ризиків	Види ризиків у діяльності страховика
Внутрішні причини	
Недостатність страхових резервів компанії для виконання нею договірних зобов'язань перед страхувальниками	Ризик банкрутства Ризик неплатоспроможності
Помилки в актуарних розрахунках	Ризик неадекватності страхових платежів страхового ризику
Умисні або неумисні помилки працівників компанії	Ризик підвищення страхових виплат та збитковості роботи компанії
Зовнішні причини	
Незаконні дії страхувальників	Ризик підвищення страхових виплат та збитковості роботи компанії
Надійність перестраховиків	Ризик невиконання перестраховиками страхових зобов'язань
Дії конкурентів, посилення конкурентної боротьби	Ризик не конкурентоспроможності страховика
Зміни у оподаткуванні страхової діяльності	Податковий ризик

Основним характерними ризиками з яким зустрічається страхова компанія можна визначити:

1. Стратегічний: характеризується ймовірністю виникнення у страхової компанії збитків через недоліки, яких припустилась страхова компанія при прийнятті стратегічних рішень, а також через неправильне обґрунтування перспективних напрямків її діяльності.

2. Фінансовий: характеризується ймовірністю виникнення у страхової компанії через настання несприятливих фінансових ризиків у формі втрати доходу, капіталу при здійсненні нею неефективної страхової і перестрахової діяльності.

3. Операційний: ймовірність виникнення у страхової компанії збитків через невідповідність характеру й масштабів її діяльності вимогам законодавства, недостатністю функціональних можливостей інформаційних технологій і систем, яким користується страхова компанія. У 2012 році операційні ризики значно зросли і лежать в зоні високого рівня [5, с.9].

4. Ринковий: характеризується ймовірністю виникнення у страхової компанії збитків, які спричинені зміною ринковою вартістю фінансових інструментів, рівня очікуваної дохідності від фінансових інвестицій.

5. Інформаційний: ризики, що можуть виникнути у зв'язку з втратою інформації через збої у функціонуванні інформаційних систем, впливу персоналу компанії або зовнішніх подій на інформаційні системи.

6. Ризики достатності ліквідних коштів: характеризується зменшенням грошового потоку, зростанням дебіторської заборгованості, що призводить до затримки і неоплати поточних зобов'язань, зниження рейтингу, втрата бізнесу.

Загальний рівень ризиків страхового ринку в 2012 році оцінюється вище середнього. Найбільш значимими ризиками є операційні і ризики ліквідності страхових компаній (рис. 5).

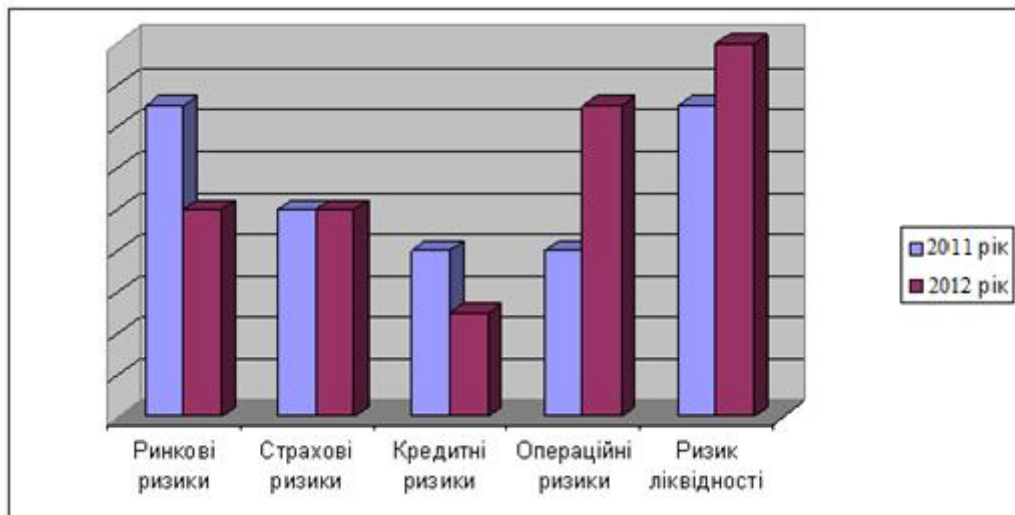

Рис. 1. Порівняння рівнів ризику страхового ринку за 2011-2012 роки [5, с.10]

Величина капіталу, необхідного для покриття збитків кризового і посткризових років, а також для покриття «токсичних» активів, становить понад 8 млрд. грн.

Ризик не є постійною величиною. Він змінюється, і ці зміни багато в чому обумовлені змінами в економіці, а також рядом інших факторів, які необхідно постійно контролювати. Контроль за ризиком призначений для часткового або повного усунення ризиків при оптимальному співвідношенні різних способів: уникнення ризику, зменшення, локалізації або поділу. .

Висновки. Більшість страхових компаній не мають ретельно розробленої інвестиційної стратегії та вкладають кошти в фінансові інструменти афілійованих структур чи в банківські депозити. З розвитком страхового ринку в частині його реального сегмента потреба в безпечному та ефективному розміщенні коштів страхових компаній зростатиме.

На мою думку, розв'язати це завдання може лише за умов наявності відповідного інформаційного і кадрового забезпечення. Страхові компанії, надаючи послуги з покриття ризиків, самі відчують потребу в професійних управляючих, у першу чергу – на фондовому ринку.

Основними цілями страховика при формуванні інвестиційного портфеля в умовах вітчизняного страхового ринку є не лише максимізація доходності та мінімізація ризику, а й забезпечення повернення вкладень.

У цілому, інвестиційний портфель має структуру, характерну для нерозвинених страхових ринків економік перехідного типу, де переважають ризикові види страхування. За таких умов страховики приділяють основну увагу отриманню високого поточного доходу і ліквідності інвестицій.

Щодо кредитного ризику, то він відображає ризик ненадходження грошового потоку, пов'язаного з певним активом чи дебіторською заборгованістю. Я вважаю, що відсутність в Україні механізму кредитних історій суттєво ускладнює управління кредитними ризиками.

Кредитний ризик, пов'язаний з погашенням частки перестраховика в страхових технічних резервах, є одним із найістотніших для страховика.

Ризик об'єктивно існує при здійсненні будь-якого виду господарської діяльності. Він характеризується ймовірністю виникнення втрат, збитків, недоотриманих прибутків.

Діяльність страхових організацій зазнає впливу різних ризиків, що в сукупності можуть створювати загрози фінансовій безпеці зазначених фінансових установ. Їх джерелом можуть бути як внутрішні, так і зовнішні процеси. Носієм ризикогенних факторів є інституційне середовище страховика.

Список використаних джерел

1. Бойчук І.М., Харів П.С., Хопчан М.І. Економіка підприємств. – Львів : Сполом, 1998. – 327 с.

2. Вітлінський В.В. та ін. Економічний ризик: ігрові моделі: Навч. посіб. За ред. В.В.Вітлінський. – К.: КНЕУ, 2002. – 446 с.
3. Вітлінський В.В., Г.І.Великоіваненко. Ризикологія в економіці та підприємстві. К.: КНЕУ.- 2004. – 477 с.
4. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч.посіб.К.: Т-во «Знання», КОО, 200. – 378 с.
5. Страхування: теорія і практика/ За загл. ред.-ю Н.М.Внукової: Харків: Бурун книга, 2004. – 376 с.
6. Гордиенко И. Основные риски страхового рынка Украины в 2011 году // [електронний ресурс] [http://forinsurer.com// Insurance Top №2 \(34\) 2011 с.8-10](http://forinsurer.com//InsuranceTop№2(34)2011с.8-10).

Шелехов К.В.

к.т.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»

Данилюк Д.Н.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

ИССЛЕДОВАНИЕ РИСКОВ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПР ЕДПРИЯТИЯ НАСК «ОРАНТА» И ПУТИ ИХ МИНИМИЗАЦИИ

Работа посвящена исследованию рисков хозяйственной деятельности предприятия НАСК «Оранта», которые возникают в процессе образования рисков в деятельности страховых компаний. В статье проанализировано состояние страховой компании НАСК «Оранта», предложена классификация рисков деятельности страховых компаний, а также оценки ущерба. По результатам проведенного анализа, разработаны мероприятия по минимизации рисков хозяйственной деятельности предприятия. Проведенные в исследовании расчеты на основе которых был сделан анализ и разработаны пути минимизации рисков, которые несут существенное практическое значение для хозяйственной деятельности конкретного предприятия и предлагается к внедрению.

Ключевые слова: риски, страховая компания, рентабельность, прибыль, страховой риск, минимизация рисков.

Shelekhov K.V.

candidate of Engineering, associate professor FMM NTU «KPI»

Danyluk D.

student FMM NTU «KPI»

RESEARCH RISKS OF BUSINESS ENTERPRISE NAIC «ORANS» AND WAYS TO MINIMIZE

Work is devoted to the risks of business enterprise NAIC «Orans» that occur in the formation of risks of insurance companies. This paper analyzes the insurance company NAIC «Orans» risk classification of insurance companies, as well as assessment of damages. The results of the analysis developed measures to minimize the risks of the business enterprise. Calculations carried

out in the study on which the analysis was made and developed ways to minimize the risks that are significant practical implications for economic activity of a particular company and proposed for implementation.

Keywords: risks, the insurance company, profitability, income, insurance risk, minimize risk.

Шеховцова І.А.

к.е.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»

Хименко А.О.

магістр ФММ НТУУ «КПІ»

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено особливості фінансового планування в системі управління фінансовою стратегією підприємства, визначено його сучасні недоліки та перспективи розвитку.

Ключові слова: фінансовий план, фінансове планування, фінансова стратегія, прибуток, ефективність.

Вступ. Вивчення наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів показало, що дискусії, пов'язані з дослідженням проблем організації та методології аналізу фінансових результатів діяльності підприємств, посідають значне місце в теорії та практиці. Вагомий внесок у розв'язання цієї проблеми зробили як вітчизняні вчені-економісти: Білуха М.Г., Голов С.Ф., Гуйцалюк З.В., Добровський В.М., Жила В.Г., Завгородній В.П., Єфіменко В.І., Калюга Є. В., Коцупатрий М.М., Кужельний М.В., Линник В.Г., Малік М.Й., Мних Є.В., Пархоменко В.М., Ткаченко Н.М., Усач Б.Ф., Чумаченко М.Г., так і зарубіжні вчені-економісти: А. Бабо, Ф. Вуд, К. Друрі, Роберт Н. Єнтоні, С. Котляров, В.В. Леонтєв, Я. Соколов, Г. Соколова та інші вчені.

Новизна полягає в розробці заходів щодо покращення системи фінансового планування на підприємствах великого та середнього бізнесу.

Потавновка завдання. В кризових умовах функціонування підприємств для забезпечення оптимізації фінансово-господарської діяльності особливої актуальності набувають проблеми фінансового планування як складової фінансової стратегії. Перспективне фінансове планування, яке спрямоване на формування фінансового плану, дозволяє визначити найважливіші показники, пропорції та темпи розширеного відтворення, що є основною формою реалізації головних цілей підприємства. Саме в кризових умовах фінансове планування набуває особливого значення в ефективній діяльності підприємства, дає змогу